

Challenges of Sustainable Development in Poland

ZRÓWNOWAŻONA ZAWOJA 2025 WIZJA I REKOMENDACJE

Mogilany 2004

"Rozwój zrównoważony to taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, bez pozbawiania możliwości przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb"

'Nasza wspólna przyszłość' Raport Brutland

Uczestnicy kursu:

Jan Bazyl
Kamila Bedla
Beata Bober
Tomasz Grabowski
Justyna Jaworek
Beata Kijak
Małgorzata Komorowska
Aleksandra Ludwikowska
Agnieszka Malinowska
Anna Marks
Katarzyna Mazur
Joanna Mieszkowicz
Małgorzata Miłośz
Justyna Mordel
Agnieszka Moszczyńska
Anna Piotrowska
Kamila Słupek
Agnieszka Sobol
Agnieszka Strzelczak
Bartosz Suhecki
Beata Śmigierska
Paweł Waryszak
Zuzanna Wechterowicz
Joanna Wikar
Małgorzata Wybacz
Jagoda Żegleń

Wykładowcy kursu:

dr Jan Sedzimir
dr inż. Charles J. Kilbert
inż. Gisela Bosch
dr inż. Tomasz Bergier

Konsultanci projektu:

Maciej Mażul
Artur Ślimak

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. LOKALNA AGENDA 21	7
2. SPOSÓB REALIZACJI PROJEKTU	10
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY ZAWOJA	13
4. WIZJA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW LOKALNYCH	16
4.1. Władza lokalna	16
4.2. Mieszkańcy gminy Zawoja	20
4.3. Usługi turystyczne	23
4.4. Przedsiębiorcy	25
4.5. Babiogórski Park Narodowy	27
4.6. Organizacje społeczne	29
5. WSPÓLNA WIZJA	32
6. PUNKT WIDZENIA STUDENTÓW	34
7. REKOMENDACJE STUDENTÓW – HARMONOGRAM DZIAŁAŃ DLA GMINY ZAWOJA NA 2004/2005 ..	37
8. PODSUMOWANIE	41
Załącznik	43

WSTĘP

Raport „**Zrównoważona Zawoja 2025 – wizja i rekomendacje**” został przygotowany przez uczestników kursu „Challenges of Sustainable Development in Poland”, który odbywał się w lipcu 2004 roku w Ośrodku Szkoleniowym PAN w Mogilanach.

Raport jest ostatnim elementem projektu, którego celem jest zbudowanie wizji zrównoważonego rozwoju Gminy Zawoja – wizji, która jest wspólna dla wszystkich partnerów lokalnych żyjących i funkcjonujących na jej terenie. Ponadto w dokumencie zawarte zostały sugestie i propozycje konkretnych działań, których realizacja, według autorów, przyczyni się do rozwoju gminy z poszanowaniem środowiska naturalnego i zasad społecznego współżycia bez ograniczania szans rozwoju ekonomicznego.

Gmina Zawoja od trzech lat jest miejscem realizacji projektu przygotowanego w ramach zajęć kursu „Challenges of Sustainable Development in Poland”. Nawiązanie współpracy z gminą było możliwe dzięki obecności na jej terenie stabilnych i doświadczonych podmiotów starających się działać w myśl zasad zrównoważonego rozwoju. Obserwując działania lokalnych władz oraz niezależnych stowarzyszeń, organizatorzy kursu postanowili wesprzeć je opiniami i sugestiami swoich kursantów.

Zainteresowanie gminą Zawoja spowodowane jest także bezcennymi walorami przyrodniczo- krajobrazowymi jej terenu oraz bogactwem tradycji kulturowych i społecznych, wyróżniających jej mieszkańców.

Idea tworzenia wizji zrównoważonego rozwoju dla lokalnych społeczności pochodzi z przyjętego w 1992 roku na Szczycie Ziemi w

Rio de Janeiro Globalnego Programu Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju pod nazwą Agenda 21. Zasady dotyczące poziomu gminy przedstawione są w rozdziale pierwszym niniejszego opracowania.

Rozdział drugi przedstawia sposób podejścia do realizacji projektu. Kolejna część zawiera ogólną charakterystykę gminy. W rozdziale trzecim zaprezentowane zostały wizje rozwoju gminy Zawoja wypracowane na podstawie rozmów z poszczególnymi partnerami lokalnymi. Próba znalezienia wspólnych punktów odniesienia i stworzenia jednolitej wizji wszystkich mieszkańców jest zamieszczona w rozdziale piątym. Rozdział szósty zawiera prezentację wizji gminy Zawoja za 20 lat, widzianą oczami studentów jako potencjalnych turystów. Ostatni rozdział stanowi lista rekomendacji, działań, jakie według autorów raportu należy podjąć, aby idee zrównoważonego rozwoju wdrożyć i stosować w życiu.

1. LOKALNA AGENDA 21

Pojęcie Agendy 21 pochodzi od nazwy jednego z podstawowych dokumentów Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych "Środowisko i Rozwój" (Szczytu Ziemi), jaka miała miejsce w Rio de Janeiro w czerwcu 1992 roku. Globalny Program Działań, nazywany popularnie Agendą 21 - to obszerny liczący prawie 600 stron dokument oparty na 27 zasadach Karty Ziemi i przedstawiający porozumienie osiągnięte przez 179 państw. Wzywa on społeczność międzynarodową do wspierania wszelkich działań służących wprowadzaniu w życie trwałego i zrównoważonego rozwoju i zawiera zbiór skonkretyzowanych rekomendacji dla krajów członkowskich ONZ i organizacji międzynarodowych. Dokument składa się z preambuły oraz 4 części merytorycznych:

- I. Wymiar społeczny i ekonomiczny.
- II. Ochrona zasobów i gospodarowanie nimi.
- III. Wzmacnianie roli partnerów lokalnych
- IV. Środki wdrażania.

Niezwykle istotnym elementem całego programu jest tzw. Lokalna Agenda 21, która została stworzona w celu wspomagania lokalnych samorządów i ich partnerów w podjęciu działań zmierzających ku wprowadzeniu zasad zrównoważonego rozwoju. Lokalna Agenda 21 jest podstawą zagwarantowania społeczności lokalnej właściwego poziomu życia, respektowania praw i zachowania czystego środowiska naturalnego.

Wprowadzenie zasad zrównoważonego rozwoju na podstawie Lokalnej Agendy 21 składa się z pięciu podstawowych etapów:

1. Zaangażowanie społeczeństwa i wyłonienie poszczególnych partnerów lokalnych oraz opracowanie wspólnej wizji rozwoju gminy.
2. Przeprowadzenie diagnozy stanu gminy:
 - wspólne omówienie bieżącej sytuacji gminy, wskazanie jej potencjałów, słabych oraz mocnych stron, a także zewnętrznych szans i zagrożeń rozwoju,
 - wykorzystanie zewnętrznych źródeł informacji w celu uzupełnienia wypracowanego obrazu gminy i zdobycia niezbędnej wiedzy do podjęcia dalszych kroków.
3. Wyznaczenie celów w oparciu o diagnozę stanu i wypracowaną wizję rozwoju. Opracowanie planu poprzez przypisanie poszczególnym celom konkretnych działań
4. Opracowanie systemu monitoringu i implementacji strategii:
 - przyporządkowanie celom konkretnych mierników służących ocenie ich realizacji,
 - stworzenie struktury organizacyjnej ds. monitoringu i wdrażania .
5. Okresowa ocena realizacji celów przy pomocy wyznaczonych mierników:
 - informowanie całej społeczności o osiągniętych wynikach i postępie w realizacji celów,
 - regularne doskonalenie strategii i dostosowywanie jej do nowych uwarunkowań.

Wprowadzenie w gminie zasad zrównoważonego rozwoju w oparciu o Lokalną Agendę 21 pomoże w uzyskaniu:

- harmonijnego rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem istniejących zasobów przyrodniczych,
- ochrony własnych zasobów przyrody i dóbr kultury,
- możliwości ubiegania się o środki finansowe przeznaczone na rozwój gminy,
- aktywnego włączenia się mieszkańców w zarządzanie,
- szansy na rozwój społeczny wsi oraz utrzymania lub powrót ludzi młodych i wykształconych,
- poprawy warunków do życia i produkcji rolnej dla następnych pokoleń;
- polepszenia warunków zdrowotnych mieszkańców przy zachowaniu lub poprawie stanu środowiska;
- zachowania dobrego samopoczucia i równowagi psychicznej mieszkańców poprzez obcowanie z naturą i zamieszkiwanie w urozmaiconym, naturalnym krajobrazie.

2. SPOSÓB REALIZACJI PROJEKTU

Podczas realizacji projektu zastosowano metodę „symulacji uczestniczącej”. Studenci spędzili w gminie Zawoja 6 dni (6-11 lipca). Pierwszym etapem było ogólne zapoznanie się z sytuacją gminy, wprowadzenie i wyjaśnienie celów projektu. Uczestnicy kursu mieli okazję zwiedzić Zawoję i okolicę, zobaczyć jak wygląda kulturowy wypas owiec, wspiąć się na Mosorny Groń, z którego zjechali nowym wyciągiem krzeselkowym. Ponadto podczas spotkania zorganizowanego na Przysłopie dowiedzieli się o inicjatywach Grupy Partnerskiej „Łączy nas Babia Góra”, a także o pracy ojca Romualda Wilka związanej z wspieraniem ekologicznej szkoły i wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii w gminie.

W kolejnym etapie studenci podzieleni zostali na kilkusobowe zespoły, z których każdy przeprowadzał rozmowy z poszczególnymi partnerami lokalnymi w gminie Zawoja. Podział grup był następujący:

- 1) Władze Gminy
- 2) Mieszkańcy
- 3) Branża turystyczna (ośrodki wczasowe, restauracje)
- 4) Przedsiębiorcy
- 5) Babiogórski Park Narodowy
- 6) Organizacje pozarządowe

Uczestnicy projektu starali się dowiedzieć jak każda z grup wyobraża sobie gminę Zawoja w roku 2025. W trakcie rozmów, które przeprowadzono 8 lipca 2004 poruszano zagadnienia dotyczące aspektów:

- ekonomicznego (źródła dochodu, rodzaj pracy dla przyszłego pokolenia, sposób zabudowy i architektura, infrastruktura i sieć dróg),
- ekologicznego (rola Parku Narodowego, gospodarka odpadami, gospodarka wodno-ściekowa i energetyczna),
- społecznego (struktura zarządzania, sposób podejmowania decyzji, system edukacji, opieki zdrowotnej i nad starszymi osobami).

W zdecydowanej większości mieszkańcy chętnie udzielali odpowiedzi na zadawane pytania i wykazywali zainteresowanie poruszonymi kwestiami. Każdy z rozmówców został zaproszony na spotkanie wszystkich partnerów lokalnych, które miało miejsce w Gminnym Ośrodku Kultury w Zawoi w dniu 9 lipca 2004 o godz. 15.

Na spotkaniu obecni byli przedstawiciele reprezentujący:

- Urząd Gminy,
- Zarząd Babiogórskiego Parku Narodowego,
- drobnych przedsiębiorców,
- branżę turystyczną,
- organizacje pozarządowe.

Niestety żaden z pozostałych ankietowanych mieszkańców, nie związany z powyższymi grupami, nie pojawił się na spotkaniu. Świadczy to o małym zainteresowaniu ludności współpracą pomiędzy sobą, z władzami gminy oraz o niechęci do podejmowania jakichkolwiek działań dla dobra gminy.

Przebieg spotkania był następujący:

1. Wprowadzenie, podczas którego wyjaśniono cel projektu, zaprezentowano Fundację Sendzimira oraz przedstawiono uczestników spotkania.
2. Przedstawienie wizji Zawoi w 2025 roku przez uczestników kursu reprezentujących wyróżnionych partnerów lokalnych i skomentowanie jej przez przedstawicieli społeczeństwa obecnych na spotkaniu.
3. Dyskusja i próba stworzenia wspólnej wizji Zawoi przez wszystkich uczestników spotkania.

Należy podkreślić, że uczestnicy spotkania brali aktywny udział w dyskusji a poruszane problemy budziły zainteresowanie i emocje. Ważność problemu wdrażania Agendy 21 na szczeblu lokalnym podkreśla fakt zainteresowania mediów – na spotkanie przybyła ekipa regionalnej telewizji TV3 Kraków. Relacja z realizowanego projektu została zamieszczona w programie „Ekologia i my”, w którym przedstawiono problemy regionu Babiogórskiego Parku Narodowego.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY ZAWOJA

Gmina Zawoja jest położona we wschodniej części Beskidu Żywieckiego, u północnych podnóży "Królowej Beskidów" - Babiej Góry (1725 m n.p.m.). W skład gminy wchodzi dwie wsie: Skawica i Zawoja (najdłuższa wieś w Polsce). Rozciągają się one wzdłuż doliny rzeki Skawicy, biorącej swój początek na Babiej Górze.

Nazwa wsi wywodzi się od słowa zabój, wiążąc ją ze zbójnikami, a także od zawojów czyli kobiecych haftowanych chustek, z których wieś słynęła, czy też od wijącej się, zawijającej, krętej drogi.

W XIX wieku na terenie Zawoi Centrum znajdował się ośrodek produkcji żelaza, wspomagający hutę w Makowie Podhalańskim. We wsi pracowały też liczne tartaczki wodne, folusze i młyny. W okresie międzywojennym Zawoja stała się miejscowością letniskową, o której rozwój starała się, utworzona w roku 1928, Komisja Klimatyczna. Wybudowano wiele pensjonatów, w tym zespół willi Polskiej Akademii Umiejętności. Powstało też muzeum regionalne, istniał zespół folklorystyczny, a także Oddział Babiogórski Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.

O atrakcyjności Zawoi decydują wartości przyrodnicze i krajobrazowe. Najcenniejsze z nich są chronione od 1955 roku w Babiogórskim Parku Narodowym. Początkowo w granicach Parku znalazło się tylko 1703,70 ha. W 1977 Babiogórski Park Narodowy uzyskał status Rezerwatu Biosfery i został włączony do Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery w programie prowadzonym przez UNESCO. W 1997 Park Narodowy powiększono do 3391,55 ha. Park wywiera

znaczący wpływ na życie lokalnej społeczności. Jego działalność jest więc jednym z najistotniejszych zagadnień dla tego regionu.

W bezpośredniej okolicy Zawoi znajdują się pasma górskie Policy (1368 m n.p.m.) i Jałowca (1110 m n.p.m.) z gęstą siecią pieszych szlaków turystycznych i tras rowerowych. Atrakcyjne jest również położenie Zawoi na głównej osi „Bursztynowego Szlaku”, międzynarodowej trasy dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego. Trasa ta łączy miejsca o szczególnych walorach kulturowych leżących wzdłuż historycznego szlaku w Polsce, na Słowacji i na Węgrzech (z Budapesztu poprzez Kraków aż po Gdańsk). Ciekawostką stanowi również tzw. „Szlak Papieski” upamiętniający ostatnią wędrówkę górską Ks. Kard. Karola Wojtyły przed jego wyborem na papieża w 1978 r.

W lecie na terenie gminy popularna jest turystyka rowerowa a także konna. W zimie coraz większym zainteresowaniem cieszy się narciarstwo rekreacyjne. Niewątpliwie przyczyniło się do tego wybudowanie w 2003 roku wyciągu krzeselkowego „Mosorny Groń”. W tej chwili zimą można w sumie korzystać z 8 wyciągów narciarskich na Babiej Górze.

Zawoja posiada unikatowe walory klimatyczne, krajobrazowe i turystyczne. Jest tradycyjnym miejscem wypoczynku rodzinnego oraz organizowania kolonii, zimowisk, wycieczek szkolnych i tzw. "zielonych szkół". Każdy znajdzie tu miejsce dla siebie - na terenie gminy znajduje się ponad 20 dużych obiektów noclegowych (domów wczasowych, pensjonatów i schronisk - łącznie 1800 miejsc). Ponadto gospodarze oferują liczne pokoje gościnne.

Na terenie gminy powołane zostało Gminne Centrum Kultury, Promocji i Turystyki. Działa przy nim znany w całej Polsce zespół regionalny „Juzyna”. Funkcjonuje tutaj również Izba Regionalna, w której można zapoznać się z tutejszą tradycją, zwyczajami a także poznać narzędzia dawniej używane przez tutejszych rolników.

W Zawoi odbywają się liczne imprezy, z których największymi są: Babiogórska Jesień, Międzynarodowe Wyścigi Psich Zaprzęgów oraz Górski Rajd Rowerowy.

4. WIZJA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW LOKALNYCH

W dniu 8 lipca 2004 roku przeprowadzono rozmowy z wybranymi przedstawicielami różnych partnerów lokalnych ze wsi Zawoja i Skawica. Celem spotkań było opracowanie wspólnej wizji zrównoważonego rozwoju gminy Zawoja do 2025 roku. Niektórzy rozmówcy zostali wcześniej poinformowani o planowanym spotkaniu i wyrazili chęć uczestnictwa w projekcie, jednakże nie wszystkie umówione spotkania doszły do skutku.

4.1. Władza lokalna

Spotkanie studentów z przedstawicielami władz lokalnych odbyło się w Urzędzie Gminy podczas sesji obrad Rady Gminy w godzinach 9:00 - 15:00. Rozmowy zostały przeprowadzone z następującymi osobami: Marek Listwan – Wójt; Jerzy Pająk – Przewodniczący Rady Gminy; Stanisław Hurbol – Sołtys Centrum, Zbigniew Jordanek – Radny, Tomasz Budzowski – Radny oraz z pracownikami Urzędu Gminy: Edward Mikołajczyk – Wydział Inwestycji, Maria Tereszkievicz – Wydział Planowania Przestrzennego i Budownictw.

✓ Aspekt ekonomiczny

W 2025 roku mieszkańcy Zawoi będą mieli dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury technicznej. Przyszła zabudowa Zawoi będzie zwarta, co zapewni ład przestrzenny, a także niskie koszty eksploatacji i rozbudowy. Polityka przestrzenna Władz Gminy nie

będzie dopuszczała zabudowy rozproszonej. Orientacja przestrzenna na terenie gminy będzie polepszona przez usystematyzowanie nazw ulic i numerów domów. Zwarta budowa pozwoli też na wybudowanie mniejszej ilości, ale lepszej jakości dróg. Ponadto ułatwi budowę sieci kanalizacyjnej. System odbioru ścieków od wszystkich mieszkańców w połączeniu z nowoczesną technologią oczyszczania ścieków zapewni ich sprawne odprowadzanie i oczyszczanie. Domostwa położone poza główną drogą będą miały wydajne, przydomowe oczyszczalnie biologiczne.

Głównym źródłem dochodów będzie zróżnicowana turystyka: aktywna (paralotniarstwo, sporty ekstremalne, wyciągi narciarskie), uzdrowiskowa, agroturystyczna. Rozwijane będzie rzemiosło lokalne, w tym przede wszystkim rękodzieło ludowe i drobna wytwórczość,. Ponadto gospodarka gminy będzie opierała się na rolnictwie ekologicznym, uprawie ziół, Inu i winorośli oraz hodowli owiec. Urozmaicony sektor produkcji rolnej stanowić będzie istotny element w strukturze dochodów.

Powstanie specjalne centrum inwestycyjne przystosowane do pozyskiwania określonej grupy inwestorów zewnętrznych. Potencjalne inwestycje zewnętrzne będą selekcjonowane i dopasowane do specyfiki Zawoi.

Zawoja będzie gminą o niespotykanych walorach krajobrazowych i folklorze. Unikalność tradycji i kultury wyróżniać będzie gminę na tle innych miejscowości turystycznych. W krajobrazie wsi dominować będą domy, których budowa będzie oparta na naturalnych materiałach (drewno) a zakazane będzie używanie sidingu i wysokich murów grodzących.

Zapewniony też będzie system informacji i promocji zewnętrznej poprzez stworzenie strony internetowej i sprawny kolportaż ulotek. Pomoże to przyciągnąć jak największą liczbę turystów do gminy.

✓ **Aspekt ekologiczny**

Zawoja 2025 będzie czysta. Turyści i mieszkańcy będą mieć dużą świadomość ekologiczną m.in. dzięki proekologicznym akcjom szkoleniowym. Gmina będzie prowadziła bardziej efektywną gospodarkę odpadami, opartą na segregacji i recyklingu. Lokalne ujęcia wody poprawią jakość wody i zminimalizują rozbudowę infrastruktury wodociągowej. Wysoki będzie udział wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Nastąpi powrót do prostych i skutecznych rozwiązań, tj. tworzenia małych elektrowni wodnych na okolicznych ciekach. Budynki mieszkalne i użyteczności publicznej w większym stopniu będą wykorzystywać energię pozyskiwaną z kolektorów słonecznych oraz z głębi ziemi (energia geotermalna).

Park Narodowy będzie współpracował z mieszkańcami w celu wypracowania atrakcyjnej oferty turystycznej, np. w zakresie dowozu turystów do Parku tradycyjnymi powozami lub saniami. Większa ilość szlaków i dróg rowerowych będzie dostępna dla turystów.

✓ **Aspekt społeczny**

Klimat społecznego poparcia dla rozwoju zrównoważonego będzie sprzyjał współpracy, sprawnemu przepływowi informacji i komunikacji pomiędzy władzami lokalnymi, mieszkańcami, środowiskiem biznesu oraz organizacjami pozarządowymi.

Edukacja będzie kluczową kwestią. Szkoły oprócz kształcenia zajmować się będą projektami kulturalnymi, a także będą mieć własne źródło dochodu z wynajmu kwater i z pracy małych sklepików.

Społeczeństwo Zawoi za 20 lat będzie otwarte na nowe idee i pomysły. Będzie współpracować z sąsiednimi gminami, zarówno polskimi jak i słowackimi (wymiana uczniów, wymiana kulturalna, wspólne festyny). Wolny czas mieszkańcy będą spędzać wspólnie, na kulturalnych spotkaniach organizowanych w stylowym amfiteatrze lub w hali widowiskowo – sportowej. Mieszkańcy będą uczestniczyli we

wspólnych, comiesięcznych spotkaniach w sołectwach oraz w sesjach Rady Gminy, by współdecydować w ważnych kwestiach z jej życia.

Wizja Zawoi:

Unikalna tradycja, gospodarka w pełni oparta na zasadach ochrony środowiska, miejsce dostatniego życia mieszkańców

4.2. Mieszkańcy gminy Zawoja

Przeprowadzono rozmowy z 27 mieszkańcami Zawoi i Skawicy. Ankietowani reprezentowali różne grupy wiekowe i zawodowe. Część respondentów była uprzednio powiadomiona o planowanej wizycie, część to przypadkowo spotkane osoby. Wśród ankietowanych byli m.in. Franciszek Kobiela - właściciel gospodarstwa agroturystycznego, właścicielka pasieki, sprzedawczyni, nauczycielka, studentka ekonomii, osoby wynajmująca kwatery turystom.

✓ **Aspekt ekonomiczny**

Mieszkańcy gminy Zawoja wyobrażają sobie, że w 2025 roku gmina będzie miała dobrze rozwiniętą infrastrukturę drogową. Wysoka jakość dróg zapewni możliwość komfortowego dotarcia nawet do najbardziej oddalonych przysiółków. Rozwinie się również sieć transportowa. Autobusy i minibusy umożliwią wygodne poruszanie się po gminie i dotarcie do większych ośrodków miejskich. Struktura zabudowy w gminie będzie zwarta, a architektura zgodna z tradycją. Na górskich zboczach malowniczo będą wyglądały domy o skośnych dachach. Tradycja, walory krajobrazowe i infrastruktura wypoczynkowa będą skutecznie przyciągały turystów.

Głównym źródłem dochodu mieszkańców będzie różnorodna i dobrze rozwinięta turystyka. Domy wczasowe i usługi turystyczne stworzą wystarczającą ilość miejsc pracy dla mieszkańców. Na terenie gminy działać będą kawiarnie, restauracje regionalne, wypożyczalnie nart, rowerów. Powstaną nowe trasy zjazdowe, basen i kino.

Tradycja i kultura regionalna będzie szeroko kultywowana i doceniana przez wszystkich mieszkańców gminy. Prowadzona będzie tradycyjna hodowla owiec i bydła. Atuty regionu zostaną dostrzeżone

przez drobnych przedsiębiorców, rozwiną się małe firmy, które będą dawały zatrudnienie mieszkańcom.

Współpraca pomiędzy władzami gminy a mieszkańcami pozwoli na tworzenie licznych, wspólnych inicjatyw.

✓ **Aspekt ekologiczny**

W 2025 roku gmina Zawoja będzie gminą czystą. Każdy dom będzie miał zapewnioną wodę pitną wysokiej jakości przez cały rok, a ścieki będą odprowadzane w sposób kontrolowany. W gminie będzie sprawnie działająca oczyszczalnia ścieków o dużej efektywności, posiadająca odpowiednią przepustowość. Potok płynący przez gminę będzie czysty, odpady nie będą do niego wrzucane, ani składowane w jego okolicy. Wszyscy mieszkańcy będą segregować odpady i będzie to opłacalne zarówno dla nich jak i dla gminy.

Część energii będzie pozyskiwana ze źródeł odnawialnych, takich jak: wiatraki, kolektory słoneczne i pompy ciepła.

W gminie Zawoja wysoko cenione będą walory naturalne. Piękno gór, zieleń lasów, czyste powietrze i woda niezaprzeczalnie będą jej atutem. Park Narodowy będzie postrzegany pozytywnie przez mieszkańców gminy. Jego granice nie zostaną zmienione, a władze Parku nie będą wprowadzać zakazów utrudniających życie mieszkańcom.

✓ **Aspekt społeczny**

Mieszkańcy będą zadowoleni z poziomu nauczania. Dzieci będą miały zapewniony łatwy dojazd do szkoły, gdzie zajęcia odbywać się będą jednozmianowo. Szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży (kursy tańca, koła zainteresowań, kursy językowe, itp.) zapewni efektywny sposób spędzania wolnego czasu, również w czasie ferii zimowych i wakacji. Za dwadzieścia lat będą nadal istniały grupy kultywujące regionalne tradycje (śpiew, taniec,

legendy, ubiór). Opieka nad starszymi ludźmi, zgodnie z tradycją, sprawowana będzie przez rodzinę (ewentualnie sąsiadów). W dużej gminie, tłumnie odwiedzanej przez turystów będzie działała całodobowa opieka lekarska, wyposażona w karetkę pogotowia, umożliwiającą szybkie udzielenie pomocy medycznej bądź dowiezienie do najbliższego szpitala. Łatwo dostępna będzie również opieka lekarzy specjalistów.

Wizja Zawoi:

*Szczęśliwe i dostatnie życie w czystej,
Bezpiecznej i dobrze zarządzanej Zawoi.*

4.3. Usługi turystyczne

Przeprowadzono rozmowy z osobami pracującymi w branży turystycznej. Rozmówcami byli: Z. Makoś - Ośrodek Turystyczno-Narciarski „Mosorny Groń”; pan Bednarczyk – pensjonat „Krakus”; J. Rębielak – Ośrodek Wypoczynkowy „Górnik”; pani Kukla – Pensjonat Krakowianka; właściciel Karczmy „Koliba”; kierowniczką Ośrodka Wypoczynkowego „Diablak”; kelnerka w Restauracji „Zawojanka”.

✓ Aspekt ekonomiczny

W 2025 roku Zawoja będzie miejscowością turystyczną oraz uzdrowiskiem i ośrodkiem rehabilitacyjnym. Oferować będzie turystom i kuracjom ciszę, czyste powietrze i wodę, dobre warunki narciarskie oraz wiele atrakcji turystycznych. W Zawoi i jej okolicach będą właściwie wytyczone i oznakowane ścieżki spacerowe, rowerowe, edukacyjne i szlaki turystyczne.

Rozwój i promocja lokalnych tradycji i lokalnego produktu zapewni źródło dochodu wielu mieszkańcom. Gmina przyciągnie inwestorów, którzy przyczynią się do powstania nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych, np. basen, hala sportowa czy kino.

Architektura Zawoi będzie tradycyjna i estetyczna. Sieć dróg i parkingów będzie funkcjonalna, dobrze służąc zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Drogi będą utrzymane w czystości, a zimą sprawnie odśnieżane. Publiczne i prywatne firmy przewozowe zapewnią łatwy dojazd do ważnych i atrakcyjnych miejsc w regionie we wszystkie dni tygodnia.

✓ Aspekt ekologiczny

System gospodarki odpadami będzie niedrogi, powiązany z segregacją. Społeczność Zawoi będzie w wystarczający sposób informowana o zasadach funkcjonowania tego systemu. Ścieki

odprowadzane będą przez sieć kanalizacyjną i oczyszczane, a szamba znajdować się będą pod szczególną kontrolą. Węglowe kotłownie zastąpione zostaną przez alternatywne źródła energii (geotermalne, słoneczne), dzięki funduszom zdobytym na ten cel przez władze gminy i przy pomocy Parku Narodowego.

✓ **Aspekt społeczny**

Jednostki branży turystycznej będą współpracować ze sobą (zawijając konsorcja) oraz z władzami gminy i Parkiem Narodowym. Gmina Zawoja i inne gminy w regionie Babiej Góry będą się rozwijać według spójnego planu, współpracować i wymieniać doświadczeniami. Stworzony zostanie system skutecznej promocji Zawoi i łatwo dostępnej informacji turystycznej. Całodobowe dyżury policyjne oraz nocne patrole zapewnią pełne bezpieczeństwo mieszkańcom i turystom.

Wizja Zawoi:

Spokojna i bezpieczna gmina turystyczna i uzdrowiskowa, której społeczeństwo poprzez wzajemną współpracę kultywuje i promuje lokalną tradycję i kulturę oraz dba o środowisko naturalne

4.4. Przedsiębiorcy

Rozmowy z drobnymi przedsiębiorcami i handlowcami przeprowadzono w Zawoi i Skawicy. Odpowiedzi na pytania udzielili: pan Mrowiec – Tartak w Zawoi Widłach; pani Mazur – Hodowla Pstrąga w Zawoi Mosornym, pan Hajda wraz z współpracownikami – Naprawa Samochodów w Zawoi Mosornym; pani Mazur – Sklep Spożywczy w Zawoi Centrum; pan Franczak – Tartak w Skawicy; pan Pająk – Chałupnictwo (palety) ze Skawicy

✓ Aspekt ekonomiczny

Najważniejszym źródłem dochodu dla mieszkańców Zawoi za 20 lat będzie turystyka i agroturystyka. Mieszkańcy będą czerpać także profity ze sprzedaży rękodzieła. Materiał drzewny, wykorzystywany przez lokalnych artystów pochodził będzie z miejscowych tartaków, działających w porozumieniu z właścicielami lasów, regionalnymi nadleśnictwami oraz dyrekcją Babiogórskiego Parku Narodowego.

Jakość dróg ulegnie znacznej poprawie. Nowe drogi nie powstaną, jednakże kładziony będzie szczególny nacisk na stan istniejących nawierzchni, zwłaszcza w miesiącach zimowych. Komunikacja autobusowa będzie funkcjonować równie dobrze jak obecnie, a jej podstawą będą prywatne przedsiębiorstwa oferujące odpowiednią ilość kursów, również podczas weekendów.

Gmina będzie rozbudowywana z zachowaniem tradycyjnej architektury i materiałów.

Władze samorządowe, jako reprezentanci lokalnej społeczności i zarazem jej członkowie będą współpracować z każdą grupą partnerów lokalnych zwiększając tym samym efektywność swojej pracy.

✓ **Aspekt ekologiczny**

Dzięki edukacji i zmianie mentalności mieszkańców powszechna będzie segregacja odpadów, nie będzie istniał problem palenia śmieci oraz wyrzucania ich do rzek i lasów. Koszt wywozu odpadów będzie niewielki.

Ilość zasobów wodnych nie ulegnie zmianie, ponieważ właściwie prowadzone gospodarka leśna i rolna nie zachwieją właściwości retencyjnej gleb.

Będą wykorzystywane alternatywne źródła energii, takie jak kolektory słoneczne i małe elektrownie wodne.

Park Narodowy będzie otwarty na potrzeby ludzi (współpraca z mieszkańcami), a jego granice pozostaną bez zmian.

✓ **Aspekt społeczny**

Młodzież po ukończeniu edukacji będzie miała możliwość zatrudnienia w rodzinnej miejscowości (przejęcia rodzinnego interesu, pracy w branży turystycznej).

W szkołach pracować będą nauczyciele z pasją. Różnorodne zajęcia pozalekcyjne: sportowe (udostępnione będą boiska, basen, sale gimnastyczne) oraz kulturowe (teatry, nauka tańca, koła zainteresowań) pozwolą na rozwijanie zainteresowań i zdolności.

Opieką nad osobami starszymi, podobnie jak obecnie, zajmować się będą bliscy z rodziny, przyjaciele, sąsiedzi. Ludziom obłożnie chorym i nie wychodzącym z domu pomagać będzie opieka społeczna oraz wolontariusze. Ludzie będą otwarci wobec siebie i serdeczni, ważne dla nich będą więzi rodzinne i społeczne.

Wizja Zawoi:

Spokojna miejscowość, zachowująca regionalne tradycje i wiejskie wartości, chętnie odwiedzana przez turystów

4.5. Babiogórski Park Narodowy

Przedstawicielami Babiogórskiego Parku Narodowego byli: dyrektor Małgorzata Karaś, Janusz Fajak - Plan Ochrony Parku, gospodarka leśna, Tomasz Lamorski - Rezerwat Biosfery, Jacek Płaza-Turystyka, Tomasz Urbaniec - Edukacja oraz Maciej Mażul - Komunikacja Społeczna. Maciej Mażul, który stanowił dla grupy projektowej szczególne wsparcie, jest znany ze swojej aktywności na rzecz społeczności lokalnej i działalności ekologicznej.

✓ **Aspekt ekonomiczny**

Rozwój turystyki i infrastruktury będzie obejmował teren całej gminy, a nie tylko rejon Babiej Góry. Umożliwi to stworzenie nowych miejsc pracy przy obsłudze ruchu turystycznego, jednocześnie odciążając intensywnie uczęszczane szlaki na terenie Parku. Perspektywy nowych miejsc pracy stwarza również sama działalność parku, np. prace pielęgnacyjne wykonywane przez lokalną ludność.

Nawiązanie współpracy zarówno na poziomie lokalnym jak i międzynarodowym ułatwi pozyskiwanie funduszy na nowoczesne inwestycje i promocję regionu.

✓ **Aspekt ekologiczny**

Babiogórski Park Narodowy został założony z myślą o ochronie cennych walorów przyrodniczych regionu i jest to jego priorytetem.

Nieskażona przyroda stanowi źródło zdrowia i spokoju, ważne zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów przyjeżdżających do Zawoi. Aby ją zachować niezbędna jest wysoka świadomość ekologiczna osób odwiedzających park oraz mieszkańców gminy (chodzenie tylko po wyznaczonych szlakach, nie zaśmiecanie, nie zrywanie roślin, nie zakłócanie spokoju).

Stworzenie strefy przejściowej (otuliny) między obszarami chronionymi a terenami znajdującymi się poza administracją parku ograniczy ujemne oddziaływanie antropopresji .

Istotne jest zróżnicowanie form turystyki ze względu na formy ochrony przyrody na terenie całej gminy, np. agroturystyka, ścieżki rowerowe, rajdy, wczasy rodzinne, zielone szkoły, ścieżki edukacyjne.

Rozwój gminy jest nierozzerwalnie związany z trwałością walorów przyrody, które stanowią wspólne dobro. Dlatego tak ważna jest rola Babiogórskiego Parku Narodowego w kształtowaniu lepszej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń.

✓ **Aspekt społeczny**

Działalność edukacyjna prowadzona będzie poprzez dobrze rozwiniętą sieć ścieżek dydaktycznych, współpracę ze szkołami, organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji i konkursów ekologicznych. W ramach nowoczesnego kompleksu edukacyjnego wybudowanego z inicjatywy BPN działać będzie archiwum, muzeum, sale konferencyjne i dydaktyczne. Obiekt ten stanie się centrum nauki, sportu i kultury.

Rozwój gminy będzie miał na względzie poszanowanie tradycji i zachowanie tożsamości regionalnej. Do tego celu stworzone zostaną ścieżki historyczne, a przewodnicy mówiący gwaraą przekazywać będą stare legendy.

Wszystkie powyższe działania realizowane będą przy współpracy ze społecznością lokalną oraz władzami.

Wizja Zawoi:

*Gmina świadoma swoich walorów przyrodniczych i kulturowych,
atrakcyjna turystycznie, zapewniająca dobrobyt materialny i
zaplecze socjalne przy poszanowaniu
własnych zasobów naturalnych.*

4.6. Organizacje społeczne

Organizacje społeczne działające na terenie gminy reprezentowali: O. Romuald Wilk, Stanisław Szeliga - Grupa Partnerska, Małgorzata Kozina - Gminne Centrum Kultury, Promocji i Turystyki, Tadeusz Szpak - Wspólnota Gruntowa i Leśna Osób Uprawnionych w Zawoi, Bolesław Wilk, Jan Pasierbek - Ochotnicza Straż Pożarna, Dorota Piwko - Stowarzyszenie Inicjatyw Babiogórskich, Maciej Mażul - Eko-Muzeum, Jan Smyrak - Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Prywatnych.

✓ **Aspekt ekonomiczny**

Podstawowym źródłem dochodów Zawoi będzie szeroko pojęta turystyka z pełną infrastrukturą turystyczną i usługową, oparta o szczególne walory przyrodnicze i kulturowe regionu. Gmina będzie mogła się szczycić wieloma atrakcjami: ośrodkami agroturystycznymi, dobrze rozwiniętą i utrzymaną siecią szlaków pieszych i rowerowych, obiektami rekreacji takimi jak baseny, teatr czy kino. Dobrze prosperujące rolnictwo ekologiczne oparte o hodowlę owiec i kóz będzie miało zapewniony zbytek swoich produktów na rynku lokalnym, krajowym i zagranicznym. Zostanie zachowany lokalny koloryt - *Eko-Muzeum* będzie promowało lokalne rzemiosło i folklor. Specyficzny charakter gminy zostanie również podkreślony przez tradycyjną zabudowę. Dochody z turystyki przyczynią się do podniesienia standardu życia mieszkańców, dając młodym ludziom możliwość podjęcia pracy na terenie gminy. Dodatkowym atutem będzie również dobrze rozwinięta gospodarka leśna.

✓ **Aspekt ekologiczny**

W 2025 roku w gminie Zawoja będą funkcjonowały przydomowe oczyszczalnie ścieków. Prowadzona będzie właściwa polityka środowiskowa, zapewniająca odpowiednią gospodarkę odpadami. Zwiększy się wykorzystanie alternatywnych źródeł energii - kolektorów słonecznych, lokalnych złóż gazu, źródeł geotermalnych. Zmieni się sposób ogrzewania budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Węgiel zostanie zastąpiony drewnem i innymi lokalnymi zasobami. Za 20 lat procentowy udział lasów w ogólnej powierzchni gminy będzie nie mniejszy niż obecnie. Zachowana będzie główna funkcja Babiogórskiego Parku Narodowego. Dodatkowo prowadzone będą działania mające na celu zwiększenie lokalnej bioróżnorodności.

✓ **Aspekt społeczny**

Atmosfera współpracy, poszanowania tradycji i szerzona wśród społeczności świadomość ekologiczna zapewnią gminie Zawoja w 2025 roku wysoką jakość życia. Istniejąca szkoła zostanie rozbudowana, lub powstanie kilka mniejszych, zlokalizowanych na terenie całej gminy. Szeroki zakres zajęć pozalekcyjnych oraz finansowe wspieranie rozwoju dzieci szczególnie uzdolnionych umożliwi edukację na wysokim poziomie. Dzieci będą miały zapewniony łatwo dostępny transport do ośrodków edukacyjnych. Dużą rolę w kształceniu dzieci i młodzieży będzie miało przekazywanie wzorców kulturowych i tradycyjnych wartości.

W oparciu o rozbudowę istniejącego ośrodka zdrowia oraz zwiększenie zakresu pełnionych przez niego świadczeń, zapewniony będzie szybki dostęp do opieki zdrowotnej. Dodatkowo utworzona zostanie stacja pogotowia ratunkowego.

Wizja Zawoi:

Agroturystyczna miejscowość o wspaniałych walorach przyrodniczych i kulturowych, której mieszkańcy kultywują tradycję i żyją w poszanowaniu dla wartości przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

5. WSPÓLNA WIZJA

Z przedstawionych powyżej wizji poszczególnych partnerów lokalnych wyłania się jasny obraz gminy w przyszłości. Pomimo różnic w priorytetach i w proponowanej kolejności działań, z wypowiedzi jasno wynika, że wszyscy są zgodni co do głównych kierunków rozwoju gminy. Poniżej przedstawiony został wspólny punkt widzenia mieszkańców.

✓ **Aspekt ekonomiczny**

W przyszłości gmina Zawoja będzie czerpać dochody głównie z obsługi ruchu turystycznego: agroturystyki, usług gastronomicznych, obsługi wyciągów narciarskich, wypożyczalni rowerów, itp. Bogata kultura i tradycja regionu będzie głównym jej atutem, stanowiąc podstawowy filar promocji gminy w Polsce i zagranicą. Dodatkowo na atrakcyjność Zawoi wpływać będą cykliczne i okazjonalne imprezy zbiorowe. Walorem gminy będą ponadto unikatowe lokalne produkty, które będą łatwo dostępne dla zainteresowanych.

Infrastruktura związana z obsługą ruchu turystycznego zapewni miejsca pracy dla mieszkańców. Sieć dróg wysokiej jakości zapewni dobrą komunikację w gminie. Tradycyjna i jednolita architektura będzie ważnym elementem ładu przestrzennego, podkreślając specyfikę naturalnego krajobrazu.

✓ **Aspekt ekologiczny**

Celem priorytetowym będzie zapewnienie dobrego stanu wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Zostanie to osiągnięte dzięki:

- efektywnej gospodarce odpadami opartej na selektywnej zbiórce,
- efektywnej gospodarce wodno – ściekowej opartej na kontroli szczelności szamb, rozbudowie sieci kanalizacyjnej oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii oczyszczania ścieków,
- gospodarce energią opartej na szerokim wykorzystaniu alternatywnych źródeł energii.

✓ **Aspekt społeczny**

W przyszłości dla gminnej społeczności bardzo istotna będzie edukacja, zapewniająca wysoki poziom kształcenia. W Zawoi będą sprawnie funkcjonować placówki oświatowe. Ponadto działać będzie sprawny system dowozu dzieci do szkół podstawowych i gimnazjów.

Kolejny istotny element zapewniający odpowiedni standard życia mieszkańców to stały i bezpłatny dostęp do opieki zdrowotnej. Przy istniejącym ośrodku zdrowia stale dyżurować będzie karetka pogotowia, gotowa w każdej chwili zawieźć chorego do najbliższego szpitala.

Zawoja będzie gminą bezpieczną ze sprawnie działającą służbą porządkową. Na terenie całej gminy zapewniony będzie całodobowy monitoring policyjny.

Wizja Zawoi:

*Gmina atrakcyjna turystycznie,
o unikatowych walorach kulturowych i pięknym naturalnym
krajobrazie, z dobrze funkcjonującym systemem edukacji i ochrony
zdrowia oraz zapewniającą kompleksową ochronę środowiska.*

6. PUNKT WIDZENIA STUDENTÓW

Podczas debaty, która odbyła się 9 lipca 2004 w GOK w Zawoi została wysunięta propozycja, aby studenci, jako potencjalni turyści, przedstawili w raporcie również własną wizję Zawoi w 2025 roku. Nad wspólną wizją pracowała grupa 26 uczestników kursu. Wizja studentów opracowana została patrząc z punktu widzenia potrzeb turysty. Konsekwencją takiego podejścia jest dysproporcja pomiędzy szczegółowością opisów wizji w aspekcie ekonomicznym, ekologicznym i społecznym.

✓ **Aspekt ekonomiczny**

Jednym z atutów gminy będzie niskie natężenie ruchu samochodowego oraz prężnie działająca komunikacja wewnętrzna. Transport publiczny będzie szeroko rozpowszechniony, a pomiędzy przysiółkami i okolicznymi miejscowościami będą regularnie kursowały odpowiednio oznakowane busy. Dla zorganizowanych grup będzie istniała możliwość telefonicznego wezwania środka transportu. Wzdłuż głównej drogi powstanie ciąg pieszo-rowerowy. Do turystów lubiących aktywnie spędzać czas zostanie skierowana szeroka oferta wypożyczalni rowerów.

Zimą turysta będzie mógł uprawiać narciarstwo zjazdowe oraz biegowe. W tym celu powstaną dodatkowe szlaki narciarskie o zróżnicowanym stopniu trudności, odpowiednio wkomponowane w krajobraz.

Istotnym elementem rozwoju gminy będzie promocja prowadzona w skali całego kraju oraz poza jego granicami. Wszystkie usługi turystyczne będą koordynowane przez prężnie działający punkt

informacji turystycznej. Ponadto turysta będzie mógł dowiedzieć się tam o miejscach noclegowych, punktach gastronomicznych, szlakach turystycznych pieszych i rowerowych, wyciągach narciarskich, imprezach sezonowych, miejscach sprzedaży lokalnych wyrobów oraz innych atrakcjach regionu. Ponadto szlaki i obiekty turystyczne w gminie będą oznakowane w sposób jednolity. Oferta noclegowa zostanie poszerzona o bazę namiotową, z pełnym zapleczem sanitarnym.

W punkcie informacyjnym będą zatrudnieni młodzi mieszkańcy Zawoi. Inną formą pracy sezonowej będzie opieka nad dziećmi. Oferta ta będzie zachętą dla turystów przyjeżdżających z małymi dziećmi.

Poza turystyką źródłem dochodu będzie wypas owiec, stanowiący kolejną atrakcję dla turystów. Produkty lokalne, takie jak sery, skóry owcze, wyroby drewniane i lniane, będą dostępne u producenta, a także w sklepach na terenie gminy.

W ramach promowania tradycji będą organizowane różne warsztaty, np. taneczne, muzyczne, rękodzieła ludowego (np. wyrób drewnianych sprzętów gospodarstwa domowego, kwiatów z bibuły). Uzupełnieniem tej oferty będzie eko-muzeum, umożliwiające turyście zobaczenie i aktywny udział w prawdziwym życiu dawnej wsi.

W ofercie gminy Zawoja oprócz Babiogórskiej Jesieni znajdują się również inne podobne imprezy promujące kulturę regionu, organizowane w okresie wzmożonego ruchu turystycznego. Imprezy te będą ciągiem powiązanych ze sobą wydarzeń, odbywających się w kolejnych miejscowościach, które będą ze sobą współpracowały przy ich organizowaniu i promowaniu.

Dzięki swoim walorom Zawoja będzie miała status klimatycznego uzdrowiska górskiego. Do 2025 roku powstanie centrum rehabilitacyjno-wypoczynkowe, odnowy biologicznej opartej

w dużym stopniu na medycynie naturalnej wykorzystującej ziołolecznictwo. Kolejną formą rehabilitacji będzie hipoterapia.

✓ **Aspekt ekologiczny**

Głównym atutem Zawoi będzie czyste powietrze, wody i lasy. Park Narodowy będzie bardzo ważnym elementem regionu. Oprócz ciekawych widokowo tras turystycznych zapewnić będzie także edukację ekologiczną.

Turysta będzie miał pewność, że woda, którą pije jest dobrej jakości. Wykorzystywanie proekologicznych źródeł energii będzie kolejnym elementem przyciągającym turystów. Na terenie gminy będzie ustawiona odpowiednia ilość wielokomorowych koszy do segregacji śmieci.

✓ **Aspekt społeczny**

Zawoja będzie spokojną wsią, gdzie turysta będzie przyjeżdżał aby wypocząć od miejskiego zgiełku, odnaleźć kontakt z naturą i żywą tradycją regionu.

Gmina Zawoja będzie gminą bezpieczną ze sprawnie działającą policją. Zapewni to poczucie bezpieczeństwa zarówno turystom jak i mieszkańcom w ciągu całej doby.

Turysta będzie miał zapewnioną pierwszą pomoc medyczną oraz szybki transport do najbliższego szpitala w razie nagłego wypadku.

Wizja Zawoi:

*Zawoja – miejsce, gdzie można spokojnie wypocząć,
dobrze zjeść i aktywnie spędzić wolny czas.*

7. REKOMENDACJE STUDENTÓW – HARMONOGRAM DZIAŁAŃ DLA GMINY ZAWOJA NA OKRES 2004/2005

Gmina Zawoja to społeczność ludzi aktywnych i podejmujących działania na rzecz wspólnej przyszłości.

Sugestie zamieszczone w tym rozdziale mają na celu zainicjowanie prac nad stworzeniem i wdrożeniem wizji zrównoważonego rozwoju gminy Zawoja. Proponowany harmonogram opiera się na założeniach Lokalnej Agendy 21 wdrażanych przez wszystkie nowoczesne społeczności, którym zależy na dostatnim życiu w zgodzie ze środowiskiem naturalnym.

Wprowadzenie w życie wypracowanej wizji zrównoważonego rozwoju gminy Zawoja powinno być poprzedzone wielostronną dyskusją oraz weryfikacją posiadanego potencjału i możliwości zewnętrznych. Umożliwi to ustalenie priorytetów i harmonogramu działań na terenie gminy. W dyskusji tej powinni brać udział przedstawiciele wszystkich partnerów lokalnych, tj.: władze gminy, kościół, rolnicy, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, pracownicy Babiogórskiego Parku Narodowego, instytucje kulturalne oraz przedstawiciele młodzieży. Całość prac nad opracowaniem strategii zrównoważonego rozwoju Zawoi powinien zainicjować i koordynować Urząd Gminy. Ważną rolę w przebiegu całego procesu powinny odgrywać lokalne media odpowiedzialne za kampanię informacyjną i relacje z poszczególnych etapów.

Poniżej zaprezentowano propozycje, które mają za zadanie stymulowanie prowadzenia działań wewnątrz lokalnej społeczności.

Przedstawione rekomendacje zostały zaplanowane na rok, dlatego odnoszą się tylko do początkowych etapów Lokalnej Agendy 21 – identyfikacji partnerów lokalnych i określenia wspólnych celów. Są to sugestie, które mogą ułatwić podjęcie konkretnych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy Zawoja.

Etap I: wrzesień – grudzień 2004

- Kampania informacyjna dotycząca podjęcia planowanych działań;
- Zorganizowanie przez Urząd Gminy otwartego spotkania dla wszystkich zainteresowanych;
- Identyfikacja partnerów lokalnych (władze gminy, kościoł, rolnicy, przedsiębiorcy lokalni, organizacje pozarządowe, pracownicy Babiogórskiego Parku Narodowego, instytucje kulturalne oraz przedstawiciele młodzieży);
- Powołanie zespołu złożonego z przedstawicieli poszczególnych partnerów lokalnych. Zespół ten będzie odpowiedzialny za stworzenie wspólnej wizji zrównoważonego rozwoju gminy oraz inicjowanie działań;
- Z zespołu zostanie wybrany koordynator ds. wdrażania zrównoważonego rozwoju (osoba ta będzie odpowiedzialna za sprawy organizacyjne, sprawny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi partnerami lokalnymi);
- Przedyskutowanie najbardziej istotnych kwestii wewnątrz każdej z grup partnerów lokalnych;
- Stworzenie wspólnej wizji zrównoważonego rozwoju gminy i podanie jej do publicznej wiadomości;

- Aktywizacja osób, które do tej pory nie wykazywały chęci uczestnictwa w projekcie.

Etap II: styczeń –lipiec 2005

- Stworzenie wspólnej dla całej gminy wizji w drodze porozumienia wszystkich partnerów lokalnych z zespołem przedstawicieli i wyłonienie kompromisowych rozwiązań
- Powołanie specjalnych grup roboczych i ustalenie harmonogramu prac dla realizacji zamierzonych celów;
- Podjęcie konkretnych działań.

W trakcie realizacji projektu wskazane jest angażowanie się wszystkich zainteresowanych obywateli w konkretne małe działania, co zaowocuje pozytywnym nastawieniem do projektu. Poniżej przedstawiona jest krótka lista propozycji:

- organizacja zajęć dla dzieci np.: konkurs malowania na drodze „Moja Zawoja za 20 lat”; wykonywanie tradycyjnych ozdób i zabawek;
- warsztaty w Eko-muzeum dotyczące historii gminy;
- bieg przełajowy;
- zawody rowerowe;
- „eko-warsztaty” dla rolników dotyczące produkcji zdrowej żywności;
- uprawa lnu i wyrób tkanin;
- sklepy z lokalnymi wyrobami;
- malowanie przystanków i busów;
- stworzenie internetowego katalogu produktów lokalnych

- akcja sprzątania świata dla wszystkich mieszkańców;
- stworzenie pola biwakowego;
- powstanie centrum wolontariatu;
- konkurs na najładniejszy ogród;
- koncerty muzyki ludowej;
- warsztaty tańca ludowego;
- warsztaty kulinarne;
- uprawa ziół leczniczych;
- kuligi;
- lokalna straż sąsiedzka.

Zalecane jest organizowanie regularnych spotkań poszczególnych grup oraz ich przedstawicieli pozwalających na sprawne funkcjonowanie całego systemu działań utworzonego na podstawie idei zrównoważonego rozwoju. Ponadto przedstawiciele poszczególnych grup powinni być dostępni dla członków swojej grupy również poza terminem regularnych spotkań oraz zawsze służyć pomocą i radą.

Raporty z przeprowadzonych działań powinny być sporządzane corocznie i przedstawiane społeczeństwu na spotkaniach otwartych, a także w lokalnej prasie i na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy. Powinny one zawierać istotne informacje i być zrozumiałe dla każdego obywatela.

8. PODSUMOWANIE

Celem raportu było zbudowanie wizji zrównoważonego rozwoju gminy Zawoja. Ważne jest podkreślenie, że projekt jest próbą realizacji postanowień międzynarodowej inicjatywy pod nazwą Lokalna Agenda 21, której kluczowym elementem jest określenie szczegółowych zaleceń dla lokalnych władz (samorządów) w sprawie tworzenia własnych planów zrównoważonego rozwoju. Autorom tego dokumentu – uczestnikom kursu „Challenges of Sustainable Development” organizowanego przez Fundację Sendzimira, zależało także na tym, aby przedstawić propozycje konkretnych działań w celu urzeczywistnienia wypracowanej wspólnie wizji.

Na podstawie rozmów i spotkań przeprowadzonych na terenie gminy w dniach 6-11 lipca 2004 można powiedzieć, że pomimo różnic w niektórych wypowiedziach udało się znaleźć wspólną wizję, której elementami są min. rozwój agroturystyki, promowanie kultury regionu, lokalnych produktów, właściwa gospodarka odpadami oparta o ich segregację oraz wykorzystanie alternatywnych źródeł energii. Ponadto mieszkańcy gminy chcieliby żeby szkoły były usytuowane blisko miejsca zamieszkania, a opieka medyczna była zapewniona przez całą dobę.

W raporcie przedstawiona została także wizja studentów. Patrząc z punktu widzenia ludzi nie będących mieszkańcami danego terenu, przedstawiono głównie potrzeby turysty odwiedzającego Zawoję. W porównaniu z wizją mieszkańców wydaje się, że większy nacisk położony został na działania promujące gminę jako ośrodek turystyczny o charakterze uzdrowiska, ale z zachowaniem wiejskiego, tradycyjnego charakteru.

Raport zamknęły rekomendacje studentów – uczestników kursu. Przedstawiony został harmonogram działań na okres wrzesień 2004 – grudzień 2005, który według autorów pozwoli skutecznie wdrażać poszczególne pomysły w życie.

Ponadto autorzy raportu chcieliby podkreślić, że jedynie współpraca wszystkich partnerów lokalnych jest w stanie zapewnić realizację wyznaczonych celów, gdyż wprowadzanie zrównoważonego rozwoju jest procesem długotrwałym. Ważny jest także stały monitoring, ewaluacja oraz ocena podejmowanych działań.

Załącznik

W Polsce istnieją już przykłady wykorzystania programu Lokalnej Agendy 21. Informacje o polskich gminach, które opracowały strategie zrównoważonego rozwoju, można znaleźć na poniższych stronach:

http://www.umbrella.org.pl/klienci/lista_ref_AGENDA.asp.

ELBLĄG - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO + AUDYT
<http://213.77.137.182/urząd/szr.php>

GÓRA KALWARIA - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.gorakalwaria.pl/files/49/3fcdc16ec8c97/StrategiaGK.pdf>

TARNÓW - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.malopolska.pl/JST/Powiaty/Powiat+Tarnowski/Strategia+wojewodztwa/default.htm>

MIASTO I GMINA ŚCINAWA - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
http://www.scinawa.com.pl/pol/strat/strategia_rozwoj.htm

KOŁOBRZEG - PROJEKT STRATEGII ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.powiat.kolobrzeg.pl/strategia/>

POWIAT ŁOMŻYŃSKI - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.powiatlomzynski.pl/index.php?wiad=90>

MIASTO MILANÓWEK - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
http://www.milanowek.pl/samorząd.temat_strategia

GMINA WIZNA - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.wizna.pl/bip/index.php?wiad=77>

MIASTO I GMINA NIEPOŁOMICE - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.malopolska.pl/JST/Gminy/Gmina+Niepolomice/Strategia/default.htm>

OSTRÓW WIELKOPOLSKI - STRATEGIA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.ostrow-wielkopolski.um.gov.pl/cache/18/1652/1807/1857/>

SUWAŁKI - SYNTEZA STRATEGII ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO
<http://www.um.suwalki.pl/PortalVBVS/DesktopDefault.aspx?tabindex=6&tabid=31>